

Aanvulling bij hazelmuisrapport Zuid-Limburg

Goedele Verbeylen

Februari 2005

Na het afwerken van het Limburgse hazelmuisrapport (Verbeylen 2004) kregen we nog interessante gegevens ter beschikking, die relevant kunnen zijn voor de bescherming en het uitvoeren van beheermaatregelen voor de hazelmuis in Vlaanderen.

1.1 Populatieschatting via nesttellingen

Gebaseerd op een aantal indirecte vaststellingen, werd in Nederland besloten dat het tellen van hazelmuisnesten langs een transect een goede relatieve maat is om hazelmuisdichtheden en schommelingen hierin in te schatten (Verheggen et al. 2004). De tellingen gebeuren hier door in september-oktober de randvegetaties af te zoeken. Omdat het totaal aantal nesten (ongeacht type en status) goed correleert met het aantal voortplantingsnesten, wordt dit totaal aantal (groter dus grotere betrouwbaarheid) gebruikt om de schattingen op te baseren.

Om de betrouwbaarheid van de schattingen te vergroten, moet rekening gehouden worden met verschillende ontwikkelingen in verschillende deelpopulaties en aan/afwezigheid van beheer. Hiervoor wordt gestreefd naar het lopen van voldoende transecten binnen elke deelpopulatie en binnen gebieden waar wel en geen beheermaatregelen uitgevoerd worden.

Het meetnet in Nederland heeft als voornaamste doel landelijke trends te bepalen, wat gebeurt door transecten te tellen in actuele (jaarlijks) en potentiële en voorheen bezette (driejaarlijks) leefgebieden. Om de absolute populatiegrootte te bepalen is het aantal transecten binnen het meetnet te klein en zou twee- à drie-jaarlijks een gebiedsdekkende inventarisatie moeten gebeuren.

Voor Vlaanderen is het aantal resterende deelpopulaties waarschijnlijk zo laag, dat jaarlijks een gebiedsdekkende inventarisatie van nesten mogelijk zal zijn. Dit zou de eerste (vijf?) jaren gecombineerd moeten worden met het zoeken naar aangeknaagde hazelnoten in de potentiële en voorheen bezette gebieden om zeker te zijn dat hier geen hazelmuisen (meer) voorkomen. Eens hieromtrent zekerheid verkregen is, heeft het weinig zin om de meeste van deze gebieden verder te inventariseren, aangezien ze te geïsoleerd liggen van bestaande hazelmuispopulaties om op natuurlijke wijze gekoloniseerd te kunnen worden.

1.2 Bruikbaarheid van nestkasten

In tegenstelling tot in Engeland, maken hazelmuizen in Nederland weinig gebruik van nestkasten en lijken nestkasten dus niet bruikbaar als beschermingsmaatregel of monitoringmethode (Verheggen et al. 2004). Ze kunnen wel gebruikt worden om de aanwezigheid van hazelmuizen vast te stellen, als aanvulling op het zoeken naar nesten (pers. med. Ludy Verheggen).

Voor Vlaanderen zijn er over de al dan niet bruikbaarheid van nestkasten geen gegevens. De kans is groot dat de toestand hier gelijkaardig is met deze in Nederland, alhoewel verschillende van de historische waarnemingen in Vlaanderen wel in nestkasten gebeurden.

1.3 Kamperfoelie

In Nederland gebruiken hazelmuizen zelden of nooit kamperfoelie bij de nestbouw (pers. med. Ruud Foppen).

Voor Vlaanderen zijn hierover ook weer weinig gegevens beschikbaar. Van de nestjes gevonden in 2003 in Teuwendenberg (Teuven, Limburg) was er zeker eentje met een buitenlaag van kamperfoelieblaadjes, en ook in 1994 werd in Bertembos (Bertem, Vlaams-Brabant) een kamperfoelienestje gevonden.

1.4 Verspreiding in Nederland

In het hazelmuisrapport (Verbeylen 2004) wordt op p. 47 en 48 vermeld dat er hazelmuiswaarnemingen zijn in Nederland nabij de berm van het Albertkanaal en het Plateau van Kaastert. Dit blijkt om vrij oude gegevens te gaan, die daarenboven nog twijfelachtig zijn ook. In Staal et al. (1996) vinden we volgende tekst: "Neercanne is een der rijkste zoogdiergebieden van Nederland, maar liefst 36 soorten zijn er ooit in het reservaat aangetroffen. De twee meest bijzondere vertegenwoordigers zijn de Hazel- en de Eikelmuis, twee in Nederland alleen in Zuid-Limburg voorkomende slaapmuizen." Recent zijn er geen waarnemingen in het Cannerbos en evenmin op de Sint-Pietersberg (pers. med. Ludy Verheggen).

Literatuur

Staal, E., Ovaa, A., Locht, B., Renes, H. & Buys, J. (1996). Uit en thuisboek. Stichting Limburgs Landschap.

Verbeylen, G. (2004). Inventarisatie 2004 en bescherming van de hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*) in Zuid-Limburg (Vlaanderen). Rapport Natuur.studie 2004/4, Natuurpunt Zoogdierenwerkgroep, Mechelen, België.

Verheggen, L.S.G.M., Foppen, R.P.B., Soldaat, L. & Daemen, B. (2004). Meetplan Monitoring Hazelmuis 2004. VZZ-rapport 2004.35, VZZ/CBS, Arnhem/Voorburg, Nederland.